

Konsten att
välja sig själv

John Lennon och jag

Karin Valtonen Knutsson

**Konsten att
välja sig själv**

John Lennon och jag

Karin Valtonen Knutsson

Förlagshuset Siljans Måsar
www.siljansmasar.com
ISBN: 978-91-89773-32-5

© Karin Valtonen Knutsson

Materialet i denna bok är skyddat enligt upphovsrättslagen.
Med tillstånd av Pauline Stone att citera ur: Lennon, P. (1990). *Daddy, come home - the true story of John Lennon and his father*. Angus & Robertson.

Grafisk form: LINDROTH Bokformgivare & illustratör
www.monicalindroth.se

Tryck: Scandbook AB, Falun, 2025

*Till Mamma & Pappa
För Er ovillkorliga kärlek*

*Alla har bilder som de vill att du ska leva upp till.
Men det är samma sak som att leva upp till dina föräldrars förväntningar,
eller till samhällets förväntningar. Eller till så kallade kritiker som bara är
personer med en penna eller skrivmaskin i ett litet rum. Som röker och dricker
öl och som har sina drömmar och mardrömmar också, men på något sätt låtsas
att de lever i en annan, separat värld. Det är okej.
Men det finns människor som bryter sig loss.*

John Lennon

Förord

Har du någonsin känt dig dragen till något eller någon, där du känt en omedelbar kraft? En kraft som talar till dig och öppnar upp något dolt inom dig? Som får hjärtat att slå lite snabbare, kroppen att kännas lättare och sinnet att fyllas av en berusande glädje och energi? Som om du plötsligt vaknar till liv?

Det har jag gjort. Många gånger. En oslagbar känsla av samhörighet med något större än jag själv. Där jag förenas med något som resonerar med hela mig – mitt sinne, min kropp och min själ: sanningen.

Att ”möta” John Lennon frigjorde den här kraften inom mig, på ett mer omvälvande sätt än jag någonsin upplevt tidigare. Genom honom insåg jag att jag bar på insikter jag inte vågat lita på. Som om jag samlat mod för att ta steget och hoppa, men ändå blivit kvar där vid kanten, med fötterna fastnaglade vid marken.

Men så började de röra sig. Försiktigt till en början, sedan allt mer rastlöst. Som om de förberedde mig på att tiden var inne. Rädslan tappade sitt grepp, och i stället växte något annat – vingar fyllda av spänning, förväntan och liv. I Johns trygga närvaro tog jag sats, hoppade – och började flyga.

Till en början hade jag en tanke om hur jag ville fortsätta sväva, högt över min tidigare tillvaro där jag låtit mig hållas fast av illusioner. Buren av sanningens vingar ville jag förmedla den genom min nyskapade podcast, "Jakten på mening". För om jag lärt mig något av John, så är det just att sanningen omvandlad till kreativitet bär på en enorm potential – för både människor och världen.

Men som du säkert har upplevt, blir livet inte alltid som du tänkt dig. Det tycks ibland ha egna planer, dolda för oss. För min del innebar det att min starka anknytning till John tog allt större plats i mina tankar. De likheter jag upptäckt – våra värderingar, tankar och upplevelser – cirkulerade ständigt i mitt huvud. De släppte inte taget. Den 26 januari 2023 bestämde jag mig därför att skriva ner dem i ett dokument jag döpte till: "Beröringspunkter med John Lennon." Flera av dessa 23 punkter blev senare grunden till en berättelse – en sammanflätning av Johns liv och mitt eget.

Betyder det här att jag ska skriva en bok? Jag visste inte riktigt till en början, även om jag hörde en svagt viskande röst inom mig som sa "ja". Så när jag väl bestämde mig, var det som att jag fick mer luft under mina vingar. Avståndet ökade än mer till illusionens järnklor där nere; väntades på sin chans att fånga in mig igen.

Jag började skriva, och det var som om mina fingrar dansade över tangenterna – lätt och fritt. Precis som jag själv där jag svävade fram, buren av mina egna övertygelser. Samtidigt fördjupade jag mig i Johns liv och lyssnade mer på hans musik. Nu när jag kände till sammanhangen bakom låtarna, hörde jag honom på ett nytt sätt. Musiken i kombination med mitt lyssnande på timtals och åter timtals av hans intervjuer, fick hans röst att bli som den från en vän – välbekant och kär.

Men hösten 2023 och våren 2024, när jag arbetade vidare med mitt manus på en skrivkurs på Jakobsbergs folkhögskola, insåg jag att något saknades. Tack vare mina kära skrivarvänner förstod jag att berättelsen behövde något mer. Man saknade min blick på John, mina tankar om honom och varför han haft en så stor betydelse för mig. Kanske borde jag till och med föra samtal med honom? "Du känner honom så väl, Karin. Det är något du skulle kunna bjuda läsaren på", fick jag höra.

Så lustigt. Jag som så ofta vänder mig till John, eller bara får till mig hans ord i situationer där jag behöver dem. Varför inte låta detta bli en del av boken? tänkte jag. Och så blev det. Buren på sanningens vingar och med John som min följeslagare och mentor, ligger resultatet nu i dina händer. Här kommer du att få följa med på en resa tillbaka i tiden, där både Johns och mitt sökande efter mening och sanning står i fokus. Min önskan är att du genom att ta del av den, kommer att känna hur din egen sanning börjar vibrera inom dig. Som kanske legat undantryckt och dold, men nu får chansen att visa sin kraft. För du har den. Den finns där inom dig, och bara väntar på att få väckas till liv.

Prolog

”John, tänk att allt började med radioprogrammet jag skulle få göra våren 2022 under min praktik på P3 Musikedokumentär. Med färdigställandet av den skulle mina två-åriga studier inom Media Content-produktion få sitt slut. En jackpot för mig som älskar musik och berättelser om spännande människoöden.”

”Ja, Karin, redan där fanns beröringspunkter mellan oss – musikens betydelse och intresset för människor och hur de ser på och hanterar livet.”

”Ja, precis, men det hade inte jag någon aning om. För även om jag såklart känt till dig och under vissa perioder fascinerats av dig och saker du gjort, visste jag inte ens en bråkdel. Och förutom att min pappa spelat din version av ‘Stand By Me’ och ‘Ain’t That A Shame’ upprepade gånger när jag var liten, växte jag inte upp med din musik. Som resten av hela världen har jag kunnat sjunga med i refränger till flera låtar som du skrivit: ‘She Loves You’, ‘Help!’, ‘All You Need Is Love’, ‘Give Peace A Chance’, ‘Happy Christmas (War Is Over)’ och såklart ‘Imagine’. Men jag har aldrig varit ett fan.”

”Nej, men det är ju inte så konstigt. Du föddes året innan jag tvingades lämna det här livets inkarnation som ‘John Lennon’. Som du vet hade jag massor kvar att ge, vilket jag hade gjort om jag fått stanna kvar.”

”Ja ... jag vet ju det ... Hur som helst. Alternativen jag fick välja mellan var artisten ‘Grimes’, pojkbandet ‘Backstreet Boys’ och dig – ikonerna och legenderna ‘John Lennon’.

”Äh, använd inte de orden om mig, snälla. Jag förstår att det har blivit så eftersom livet togs ifrån mig vid 40 års ålder, men det var aldrig mitt mål. Det vet ju du.”

”Jo, jag vet, men vissa saker går inte att styra över John, och det vet ju *du*. Men jag som haft ‘Backstreet Boys’ som idoler övervägde starkt att välja dem, för det kändes också för stort att välja dig. Men du lockade på mig. Eller snarare; någonting hos dig drog mig till dig. För trots våra stora olikheter fanns där en gemensam kärna. En essens, som jag rätt snabbt fick vittring om och som gjorde att jag inte kunde få nog av dig. Du vet ju; jag läste bok efter bok, tittade på filmer och dokumentärer och lyssnade på timtals och åter timtals med intervjuer. Jag blev helt enkelt besatt av att få veta precis allt jag kunde om dig. Anledningen var just att jag genom att följa dig och din utveckling, fick pusselbitar till min egen. Som jag ägnat hela mitt vuxna liv åt.”

”Karin, det finns en anledning till att våra vägar korsades. Även om du kände det på dig redan när du gjorde radioprogrammet, kommer du att inse det än mer medan du skriver den här boken. För precis som jag, hade du också känt dig förvirrad, rädd och ensam. Samtidigt som du – precis som jag – vetat att det funnits något kraftfullt och starkt inom dig. Jag kanske hade lättare att känna den känslan jämfört med dig – du verkade ha tappat bort den på vägen. Så, anledningen till att du fann mig var att jag skulle väcka upp och påminna dig. Du hade väntat länge på att få känna den känslan igen, eller hur?”

”Ja, så var det. För din resa, ditt mod och din ärlighet har inspirerat mig till att äntligen våga vara modig och ärlig. Och det är det jag vill visa för läsaren. För om du kunde inspirera mig så kanske vi båda kan inspirera andra?”

”Ja, exakt! Jag själv inspirerades mycket av andra människor – musiker, författare och konstnärer. Även sådana som levt och passerat vidare före mig; som försökte leva sina liv genom att vara ärliga och sanna mot sig själva. Jag vill gärna vara med dig på den här resan, så att vi i nästa steg kan inspirera andra människor till att våga vara det också.”

Inledning

John sitter ensam, omsluten av en filt i den kyliga bergsluften. Med tom och hållögd blick ser han ut över floden. Han varken hör de spelande gräshopporna eller känner doften av de färgsprakande blommorna omkring honom. Det enda han upplever är den där gnagande ihåliga känslan som vägrar att släppa taget – som ett stort och gapande själsligt tomrum. Samtidigt som han känner sig fast i något han inte kan komma ur.

Det är februari 1968. För någon vecka sedan anlände han till meditationscentret ”Rishikesh Ashram” utanför den lilla staden Rishikesh i norra Indien. Centret ligger avskilt på en bergssluttning intill Himalayas fot, med den heliga floden Ganges ringlandes precis intill. Runtom reser sig majestätiska berg och gröna skogbeklädda kullar.

Fem år har gått sedan hans band The Beatles slog igenom i hemlandet Storbritannien. Fyra år sedan drömmen om att få en nummer ett-placering på USA-listan besannades. Det som han tillsammans med Paul McCartney, George Harrison och Ringo Starr slitit hårt för under flera års tid, har blivit verklighet. Eller ja, gigantiskt mycket större än vad de någonsin kunnat föreställa sig. Allt som de har kunnat drömma om i form av pengar och berömmelse har de fått och mer därtill. Dyrkade av miljontals fans över stora delar av världen och där allt de tar i blir till guld, är de större än störst.

Medan John håglöst stirrar ut över floden den här kvällen, tänker han på

varför han befinner sig här hos en yogi i Indien. På vad det är som har lett honom hit. Men det är svårt att sätta ord på det. För det han har upplevt hittills under sina dryga 27 år på jorden, är mer än vad de flesta människor upplever under ett helt liv. Han borde känna sig som ”kungen i jungeln”. Men det ökade tempot på karusellen han sitter på ökar samtidigt en känsla av främlingskap – både inför sig själv och inför livet.

Är det så här det ska vara?

John är inte den som pratar med någon om hur han mår. Han bär det inom sig, ända tills det kommer till uttryck på hans sätt – genom texter, och musik.

En av låtarna som kommer till under tiden i Indien, är ”Yer Blues” (även krediterad Paul McCartney). Där hans spända röst, som varvas med en rockig gitarr och ett bluesigt gung, avslöjar känslorna som tynger honom. Om ensamheten, som genomsyrar hela hans tillvaro, tillsammans med ett omslutande mörker. Så pass, att till och med hans livspassion – rock’n’roll – förlorat sin förtrollande kraft.

John befinner sig här för att han vill söka svar från yogin om den stora frågan som förföljt honom under livet. ”The Secret”, eller ”The Answer” – den magiska nyckeln för att förstå universum. Eller åtminstone hans egen plats där.

Men riktigt så enkelt kommer det inte att vara, vilket han kommer att bli varse.

Nykvarn, den 29 juli 2017. Vi sitter på vår altan; jag, min man och våra två döttrar tillsammans med släkten. En handplockad sommarbukett pryder det vita träbordet, och ett virrvarr av små rosa petunior dignar ner från amplarna som vetter ut mot trädgården. Renskrapade assietter i grönt porslin står på bordet tillsammans med urdruckna kaffekoppar och saftglas. Solens värmande strålar skymms emellanåt av vita moln som sakta seglar förbi på himlen. Det är en dag som ger goda förutsättningar för kalasfeeling när vår äldsta dotter fyller elva år. Men inte med känslan inom mig.

Sedan mer än ett halvår tillbaka lever jag i ett mörker. Som om ett svart tungt moln ständigt hänger över mig, och nästlar sig in i mig. Jag har bitit ihop, men

inom mig är jag rädd. Tänk om det är sista gången vi sitter här tillsammans som en familj på en födelsedag.

Kalaset fortlöper. Febrilt håller jag undan mörkret och dess tentakler som försöker slita mig i bitar. Men när alla har gått hem går det inte längre. Jag måste bort härifrån. Från huset. Från barnen, och från min man. Jag säger till honom att jag tar en promenad, samtidigt som jag gör barnen sällskap till affären för att köpa glass.

Jag går vägen fram med mina barns små händer i mina, knappt medveten om att de är där. Jag hör deras röster, men kan inte uppfatta vad de säger. Det enda jag ser är gångvägen långt där framme. Utöver att röra mig framåt, kan jag bara fokusera på att få ner luft i mina lungor. Ett andetag i taget.

Väl framme i centrum ger jag tjejerna varsin puss och tvingar mig att dra upp mungiporna när jag vinkar hej då. Att le och skratta har varit mitt sätt att förhålla mig till världen. Alltid. Oavsett. Men nu går det inte längre. Det är som om en tryckkokare håller på att explodera inom mig. Jag känner gråten i halsen och hur den bränner bakom ögonen. *Nej, inte än.*

Stegen styr mig hem till mamma. Ju närmare jag kommer, desto mer famlar jag mig fram. En yrsel virvlar runt i huvudet. Mina fötter stapplar. Det enda jag kan fokusera på är dörren hem till mamma. *Bara en liten bit till. Ett steg i taget. Äntligen framme.* Dörren öppnas. Bristande ut i gråt slänger jag mig om hennes hals när benen viker, medan armarna krampaktigt håller mig fast.

Ett litet tag senare sitter jag hemma hos pappa i hans lägenhet. Från ett historiskt perspektiv är rollerna nu omvända. Pappa sitter och torkar tårarna medan han lyssnar på mig; hans yngsta dotter som alltid har velat finnas där för honom. Som ända sedan barnsben tagit parti för, lyssnat på och stöttat honom när han har upplevt att livet varit svårt. Men som gråtandes berättar för honom, att det nu faktiskt är *mitt* liv som är svårt.

Han reser sig, kommer och kramar mig. Jag kramar honom tillbaka, hårt. Det är som att vi förenas i gemensamma tårar som varit instängda i årtal. Han säger om och om igen att han ska göra allt han kan för att hjälpa mig.

Jag inser att det jag känner har med min historia att göra. Jag kommer behöva göra någon form av resa, vilket jag ser till att göra. Men vad jag inte förstår då, är att det inte kommer att vara den sista.

Del 1

Uppväxt och uppbrott

Blackpool den 22 juni 1946. Det är en solig eftermiddag och den 32-åriga Julia Lennon har tillsammans med sin nye kärlek kört från Liverpool för att hämta hem sin fem år gamla son – John. Han befinner sig tillsammans med sin pappa Alfred Lennon (även kallad Freddie) hemma hos en av Freddie's vänner. Johns pappa hämtade honom tre veckor tidigare för att efter en tid till sjöss spendera tid med sin son. Dock utan att tala om för någon att han skulle ta med John till semesterorten Blackpool. Han hade inte heller sagt att han planerat att flytta tillsammans med sin vän och hans föräldrar till Nya Zeeland, och att ta John med sig. Det får Julia veta nu.

John kommer ut till vardagsrummet när han hör sin mamma och hälsar blygt på henne. Därefter klättrar han upp i sin pappas knä och knäpper händerna runt hans nacke, som att försäkra henne om att han har det bra. Medan lukten från pappans cigaretter fyller hans lilla näsa, betraktar han sin mamma som står framför honom. Hon ler det där oemotståndliga leendet som får hans hjärta att smälta.

”Han verkar ha bestämt sig för att stanna”, säger hon till Freddie och börjar sedan gå mot dörren. Freddie följer efter för att öppna den, varpå John skuttar fram till Julia och borrar in sig i hennes kjol. Snyftandes ber han henne att inte gå. Freddie ber om att få en ny chans så att de kan bli en familj igen. Men Julia vill inte. John uppmanas då att då välja vem han vill vara med. Han tar sin pappa

i handen och säger att han vill stanna med pappa. Utan ett ord vänder då Julia om och lämnar huset. När John inser att hon inte kommer komma tillbaka, börjar han gråta och ropar på henne att vänta. Han börjar springa och när han väl kommit ifatt henne ute på vägen tar han henne hårt i handen. Han vänder sig om och ser sin pappa stå i dörren.

”Kom pappa, kom!” ropar han. Men han kommer inte.

Nykvarn, oktober 1991. Jag är tolv år och min syster Anna är sexton. Vi sitter i varsin ände av den ena soffan i vardagsrummet. Hon har armarna i kors och hennes blick är riktad åt sidan bort från mig. Som om hon vill titta var som helst utom på våra föräldrar som sitter i soffan mitt emot. Luften vibrerar av allvar och det går att ta på spänningen i rummet. Jag vet inte heller var jag ska titta, så jag tittar ner på mina händer. En molande och tung värk breder ut sig i magen. Som en vibrerande och plågsam sten. Det här är en stund jag bävat inför. För jag har ju märkt att det inte är som det ska mellan mamma och pappa.

Mamma samlar ihop sig och börjar prata. Hon säger att hon och pappa kommer att flytta isär. De är inte lyckliga tillsammans längre, förklarar hon. Pappa sitter precis som Anna med armarna i kors, bortvänd från mamma med blicken riktad mot väggen. Han försöker bita ihop men jag ser ilskan och sorgen i hans bruna ögon. *Stackars pappa*. Hjärtat slår allt häftigare. *Jag visste det. Jag kände det på mig.*

Mamma pratar vidare om att det varken är mitt eller Annas fel. Att det här enbart har med henne och pappa att göra. Men jag kan inte ta in det som pågår. Att vi sitter här – min familj och jag. *Vadå bara har med er att göra? Från och med nu kommer jag och Anna ha skilda föräldrar. Vår familj har gått sönder.*

Jag tittar återigen på mina händer i knät. Förblir tyst i stället för att säga det jag tänker. I stället tar Anna plötsligt sats. Håtskt utbrister hon att hon vet att det är för att mamma har träffat en annan. Sedan springer hon i väg, medan jag sitter kvar.

Kapitel 1

Festande, trassel och tystnad

Här börjar resan in i mitt och Johns liv, där våra föräldrar levde för stunden – fyllda av sång, dans och glädje. Men snart skulle separationer och uppbrott tvinga oss att möta vuxenvärldens prövningar, och försöka hitta vår väg genom dem.

Det var mitt under ett brinnande världskrig som John föddes natten till den nionde oktober 1940 i Liverpool i Storbritannien. En stad som under denna höst och efterföljande vår utsattes för intensiva bombningar av det tyska flygvapnet. Även om flyglarm, bombningar och ruiner präglade vardagen under hans första levnadsår, var han väl beskyddad av sin familj.

Till en början bodde han tillsammans med sin mamma Julia hemma hos hennes föräldrar i ett typiskt brittiskt kedjehus i två våningar med burspråksfönster. Johns pappa Freddie var mestadels ute till havs där han arbetade som uppassare inom handelsflottan. De båda hade träffats fjorton år tidigare vid fjorton respektive sexton års ålder. Julia – med rödbrunt lockigt hår, glada ögon och smittande skratt. Och Freddie – mörkhårig och mörkögd med den distinkta raka Lennon-näsan. Deras fallenhet och intresse för sång, musik, dans, imitationer, skämt – ja allt som kunde förväntas från riktiga entertainers var antagligen det som drog dem till varandra. Men också den gemensamma känslan av upproriskhet gentemot samhällets konventioner; mot den förväntade strävan efter att klättra uppåt. De båda hade ett lättsamt sinne och ville

ägna sin tid åt att roa sig och leva för dagen. I morgon kanske aldrig kommer.

Ett par år efter Johns födelse hade den lilla familjen ett eget boende, men Freddiens frånvaro gjorde att Julia började känna sig allt mer låst. Hon ville inte bara sitta hemma och skaffade därför barnvakter som såg efter John medan hon gick ut och roade sig. En av dem var Julias storasyster Mary, mest känd som "Mimi".

Det fysiska avståndet mellan Julia och Freddie skapade också ett känslomässigt avstånd, vilket ledde till svartsjuka, högljudda gräl och andra kaosliknande situationer. Bland annat en otrohet där Julia blev gravid. Med ett ultimatum ställt av hennes pappa tvingades hon gå med på att adoptera bort den oäkta flickan som föddes i juni 1945. Trots att Freddie erbjudit sig att ta hand om henne som sin egen. För John var det en förvirrande situation och inte blev det bättre av att han skickades runt mellan Julia, Mimi och även Freddiens brors familj. Men trots att de äktenskapliga problemen mellan Julia och Freddie till stor del berodde på Freddiens jobb, var livet till sjöss som ett andra äktenskap han inte ville ge upp. Hans rastlösa själ älskade känslan av frihet, trots farorna i och med det pågående kriget. Det var som en tillflykt från den bistra verkligheten, där han utöver sitt arbete fick möjlighet att sjunga och uppträda för passagerarna. Men valet skulle ha ett pris.

Nykvarn, våren 1985. Mitt i natten väcks vi av mamma, jag och min tio-åriga syster. Festen är slut och det är dags att cykla hem. Jag reser mig yrvaket upp. Försöker vänja ögonen vid ljuset utanför dörren till sovrummet där vi legat nedbäddade. Mamma har tagit in våra ytterkläder och börjar hjälpa till med att klä på dem över våra pyjamasar. Gäslandes tänker jag på hur avundsjuk jag är på de andra barnen som får ligga kvar i sina sängar; de som vi lekt med tidigare under kvällen. Men när vi är påklädda och klara känns det ändå lite mysigt. Att jag, min syster Anna, mamma och pappa ska cykla hem mitt i natten, ännu en gång. Det har ju hänt förr. Men andra gånger är det jag och Anna som får ligga kvar i våra sängar och sova, medan de andra barnen får kliva upp.

Intresset för dans och musik var nog det som drog mamma Eva och pappa Timo till att bli ett par den där sensommaren 1967. Eva hade nyligen fyllt femton år och Timo skulle fylla nitton. Hon var den uppnästa och alltid

leende tjejen, med brunt axellångt hår och en nätt liten figur. Uppvuxen i en socialdemokratisk familj med stränga tyglar från sin pappa, fanns det också något lockande med Timo. I det lilla brukssamhället Nykvarn gick han tillsammans med sin tvillingbror under benämningen ”de finska bröderna”. Han var boxarkillen med rutor på magen, smilgropar och brun kalufs och som med bus i blicken körde bil, rökte cigaretter och drack alkohol. Alla visste att han och hans bror var lite vilda och stökiga. Men vad ingen förstod var hur det var att komma från en familj där föräldrarna upplevt och bar på ett trauma. Av flyglarm, bomber, strider och död.

Pappan var redan i Sverige och arbetade när Timo och hans bror, syster och mamma lämnade Finland. Tågresan från Helsingfors till Åbo den 5 mars 1955, gick igenom områden fortfarande besatta av ryssar sedan Finlands kamp mot Sovjet under andra världskriget. Där beväpnade ryska soldater stod i båda ändar av vagnarna, med luckor som täckte alla fönster. Trots att en strålende sol lyste på familjen när de förenades med sin pappa/make på Skeppsbron i Stockholm dagen därpå, fanns där ändå ett mörker.

Traumatiska upplevelser som inte bearbetas blir till plågoandar som inte bara har inverkan på dem som genomlevt dem, utan även på en hel familj. Evas mamma såg igenom Timos tuffa fasad och tog honom till sitt hjärta, som utöver Evas bror blev som en ytterligare son i familjen.

Mammas och pappas liv tillsammans var från start fyllt av dans, fest och musicerande tillsammans med vänner. Oavsett om de sågs över en middag eller bara groggar och chips, fanns det alltid en anledning till att plocka fram gitarrerna. Eller att spela vinylskivor på grammfonen; sjungandes och dansandes. Vilket inte hindrades av att allt fler barn började komma in i bilden från mitten av 1970-talet och framåt. Som nu är anledningen till att jag den här vårnatten, snart sex år gammal, cyklar hem med pyjamasen under ytterkläderna. Hem till vårt hus som pappa, morfar och min farbror byggt åt oss; på Stallbacksvägen i Nykvarn.

Hösten 1945 träffade Julia en ny man, så när Freddie i mars 1946 kom hem från ännu en lång arbetsresa fick han veta att deras äktenskap definitivt var över. Johns moster Mimi, som ofta sett efter John, började nu få nog av Julias

fasoner. För Mimi var Julias totala motsats – strikt, pålitlig, ansvarstagande och ordningsam – och hon ansåg att Julia betedde sig alldeles för oansvarigt. Dessutom drog hon skam över familjen genom att leva i synd eftersom hon valde att inte skilja sig från Freddie. Och Mimi, som alltid känt en särskild koppling till John, ansåg att han behövde få en paus från sin turbulenta tillvaro. Hon såg till att han spenderade så mycket tid som möjligt tillsammans med henne och maken George i det lantliga samhället Woolton i södra Liverpool. Trots att de inte hade några barn, bodde de i rymliga ”Mendips” – det beigea stenradhuset i två plan på Menlove Avenue.

Trots Mimis ansträngningar att försöka skapa ordning för John märkte hon att han var förvirrad och att han saknade sin pappa. Hon såg därför till att Freddie, just hemkommen från en av sina resor, under försommaren kom hem till dem för att förena John med sin far. Och Freddie, som innerligt älskade sin son, funderade på hur han skulle kunna ta hand om honom. Först tog han – utan att säga något till Mimi – med sig John till semesterorten Blackpool där vännen och besättningskollegan Billy Hall bodde tillsammans med sina bröder och föräldrar. Väl på plats kläcktes idén om att följa med familjen Halls som skulle emigrera till Nya Zeeland. Då skulle John kunna bo tillsammans med Billys föräldrar under tiden Freddie och Billy arbetade till sjöss. Och John, som såg upp till sin pappa och fick höra alla berättelser om hans resor på havet, såg fram emot att få bege sig av med honom.

Tre veckor efter ankomsten till Blackpool inträffade det som ändrade på allt. Där John, under stor förvirring och svåra kval, valde att följa med sin mamma. Som väl hemkommen upptäckte dels att hon var gravid, dels att hennes nye man och John inte kom särskilt bra överens. Så John hamnade återigen hos Mimi, där han nu kom att stanna under resten av sin barndom. Trots upprepade försök av den lille pojken att få veta varför och vad som hänt med hans föräldrar, var Mimi kortfattad och gjorde tydligt att hon inte ville prata om saken.

”Hon sa att mina föräldrar inte älskade varandra längre. Hon pratade egentligen aldrig illa om min mamma och pappa. Efter en tid glömde jag bort min pappa. Det var som att han var död.” (Norman, 2008, författarens översättning.)

Till skillnad från den lättsamma och underhållande Julia var Mimi en snobb som tog precis allt på allvar. Alltid välklädd i Katherine Hepburn-liknande

kläder, rullat hår och passande hatt ansåg hon att hon (samt hennes fyra syst-rar) låg snittet ovanför de flesta andra. I huset med elisabetansk inredningsstil uppfostrade hon John utifrån strikta regler om uppförande, bordsskick och sovtider. John skulle bli en artig, respektabel och välutbildad människa. Hon hade höga förväntningar på honom och ville göra allt för att han inte skulle bli som sina föräldrar – okonventionella, upproriska och oansvariga.

Om Johns och Mimis relation präglades av en känslomässig distans, skapades i stället en okomplicerad och kärleksfull relation mellan honom och hennes man George. Han jobbade kvällar och nätter som säkerhetsvakt och spenderade mycket tid med John på dagarna. Han var sonen George aldrig fick och han underminerade ständigt Mimis regler; tog med John på bio och smuglade godis och choklad till honom efter läggdags. De lekte, skrattade och kramades med varandra och förenades i att uthärda Mimis strama tyglar.

En tid efter att John flyttat hem till Mimi och George, bosatte sig Julia och hennes nya man i ett hus bara några kilometer bort från Mendips. 1947 och 1949 föddes dessutom deras döttrar Julia och Jaqueline (Jackie). Ytterligare två av Julias och Mimis systrar bodde också i närheten med sina familjer. Till en början kom Julia över och hälsade på, men inte för ofta då Mimi var rädd att det skulle ha en negativ inverkan på John. Men med åren skulle han alltmer också börja ta sig hem till henne. För Johns del var det kvinnorna som gjorde störst intryck på honom, männen var mer i bakgrunden. I en intervju med tidningen *Playboy* 1980, berättade han att hans mamma varit en av fem starka systrar som utgjorde de stabila fundamenten i familjen. Även om han ansåg att hans mamma haft vissa begränsningar:

”Min mamma kunde inte hantera livet, helt enkelt. (...) Och hon hade en man som stack ut till sjöss och kriget pågick, och hon kunde inte klara av mig och jag hamnade hos hennes äldre syster.” (Sheff, 2020, författarens översättning.)

Nykvarn, den 10 februari 1986. Jag sitter på det mjuka orangespräckliga golvet i det stora lekrummet, upplyst av taklampans gula sken. Utanför de långa raderna av fönster ligger bärbuskarna, sandlådan och gungorna insvepta i februarikylans morgondunkel ute på gården. Men härinne är det ljust och varmt, där även de välbekanta dofterna av smör, ost och kaviar från frukosten har dröjt sig kvar.

Det är måndag och morgonsamling på Tallbackens förskola. Tillsammans med de andra barnen sitter jag i en halvcirkel framför vår fröken. Tre av dem är mina kompisar som jag ska börja skolan med till hösten. Men trots att den här platsen är som mitt andra hem är jag i dag spänd och lite skakig inför det jag ska delge de andra.

Jag försöker hålla mig lugn och vill ge sken av att vara stark medan jag berättar. För när jag under lördagsmorgonen redan i stegen nedför trappan kände att något inte stämde, stålsatte jag mig. Genom den gläntande dörren till mammas och pappas sovrum såg jag att det var mörkt och neddraget och att mamma låg kvar i sängen. Pappa mötte mig i trappan och sa att mamma var ledsen för att mormor hade gått bort under natten. Jag tittade frågande på honom.

Men jag var ju hos mormor och morfar i går. Hur kan hon vara död? Jag ville gå till mamma, så jag smög försiktigt in i sovrummet. Hjärtat började slå hårdare. Det var som om jag klev in i ett okänt och mörkt landskap, fullt av osäkerhet och förvirring. En rädsla svepte runt mig, trots att det bara var mamma. Men situationen var så annorlunda; att hon bara låg där. Utan att säga något. När jag närmade mig sköljde hennes sorg över mig, som en förlamande våg. Trevandes tog jag mig igenom den, satte mig på sängkanten och tog hennes hand. Jag visste inte vad jag mer skulle göra. Inte mamma heller. *Mamma. Det här känns lite läskigt. Jag vill att du ska vara som du brukar.* Men mamma bara låg där och stirrade ut i tomma intet. Mina tankar verkade inte nå fram. Till slut hörde jag mig själv säga:

”Mamma, nu tycker inte jag vi ska tänka mer på att mormor har dött.”

Men nu hade det hänt; det som mamma oroat sig för under hela sitt liv. För mormor hade under mammas uppväxt varit sjuklig och i långa perioder varit inlagd på sjukhus. Och eftersom fokus oftast varit på mormor och hennes sviktande hälsa, hade mamma och hennes bror tvingats till att bli självständiga och duktiga. Att hålla sig undan och inte ta plats. Utöver att leva med ett ständigt hot om sjukdom eller död, hade den outtalade regeln att inte ställa några frågor också funnits. Där de fått finna sig i att leva i ovisshet, men där de vuxnas lågmälda och undangömda samtal fått mamma att utveckla starka känslor av stress och oro.

Men det har jag ingen aning om den här måndagen, när jag snart sju år gammal sitter på morgonsamlingen och berättar att min mormor har dött. Även om jag hemma ser hur både mamma och pappa gråter och förenas i tröstande

kramar, är det inget som jag och min syster deltar i. Det är som om vi ska slippa bli inblandade i och hållas utanför deras sorg.

På begravningen står jag nere på grusparkeringen och tittar mot Turinge kyrka – den ljusgula stenbyggnaden uppe på höjden. Mängder av bilar kommer inkörandes. Ur dem kliver människor med ledsna ansikten och mörka kläder, som pratar lågt med varandra. En bil parkerar intill mig. När bildörren öppnas ser jag att det är morfar. Han är blek och ser avdomnad ut, nästan som om han går i sömnen. Hans ögon är ihåliga och tomma. Jag känner inte igen honom, min annars så livfulla morfar. Jag försöker fånga hans blick, men han ser mig inte. *Morfar, kanske blir du glad om jag kommer springande mot dig i full fart, så där som jag brukar? Och du lyfter upp mig och låter mig få lägga armarna om din hals, så hårt att du kiknar av skratt.* Men så ser jag hur hans stela ansikte plötsligt vrids samman och hur hans kropp faller ihop. Jag backar förskräckt undan och ser hur några rusar fram för att komma till hans undsättning. Hans gråt är lågmäld, men desperationen i hans ögon får mig att inse att jag inte kan göra något för att få honom glad. Hur mycket jag än vill.

~

”John, jag undrar hur du vid den här tiden kände angående de vuxnas oförmåga att vara ärliga med dig? När de inte berättade vad som egentligen pågick, utan du bara fick finna dig i konsekvenserna av deras handlingar? Jag tänker på vad utlämnad man är, och hur ofta man som barn bara får anpassa sig.”

”Ja, jo, så är det ju. Men jag tror att jag bara förhöll mig till det, även om det på något sätt gjorde mig både ledsen och arg. Hur kände du?”

”Jag kunde ju se att de vuxna var ledsna, för de grät ju, vilket var jobbigt såklart. Men inte lika jobbigt som att inte kunna prata om det. Det är så förvirrande och svårt att se något som pågår, utan att kunna dela tankar och känslor kring det. Och jag undrar vad det egentligen kan göra med ett barn ...?”

Tänk om det liv du lever inte är ditt eget. Tänk om du, utan att märka det, formats av andra människors drömmar, förväntningar och krav. Kanske känner du det djupt inom dig – en längtan efter något mer, efter något sant.

John Lennon hade allt. Ändå stod han vid världens topp och såg ner i ett tomrum. Berömmelsen byggde murar, och bakom dem förlorade han sig själv. På andra sidan tiden ställer Karin Valtonen Knutsson samma frågor. När hon gör en radiodokumentär om John Lennons liv förändras något inom henne. Hans ord, hans kamp och hans röst rör vid något som länge varit tyst.

John Lennon och jag är en resa genom två själar, två liv, två sökanden. Det är en berättelse om att våga bryta sig loss, om att ifrågasätta det vi lärt oss att tro på. Men framför allt är det en påminnelse om att det vi söker aldrig varit borta – det har alltid funnits inom oss.